

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ วิชาใดที่เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติได้ ก็จะต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติเพราะการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จากการปฏิบัติจะทำให้รู้จริงและแม่นยำ อาจหยิบยกขึ้นมาใช้ได้เสมอด้วยความเคยชินชำนาญ ผิดกันโดยตรงข้ามกับการสอนให้รู้โดยมิได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นจริงซึ่งมักจะกลายเป็นการเรียนรู้เพียงให้สอบได้ หรือการเรียนรู้เพื่อนำไปลืมทิ้งเสียโดยมาก ”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนานแค้นครุใหญ่ โรงเรียนและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ 3 สิงหาคม 2521 (สำนักพระราชเลขานุการ, 2538)

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดว่าทฤษฎีเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นกรอบหรือแนวทางของการคิดและการปฏิบัติ แต่ความรู้เชิงทฤษฎีไม่สามารถเป็นหลักประกันของความสำเร็จในการปฏิบัติได้ ฉะนั้นผู้ที่มีความรู้เชิงทฤษฎีจะต้องนำทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติจนให้เกิดความคล่องแคล่วชำนาญ การฝึกฝนปฏิบัติจนเชี่ยวชาญนี้ช่วยเสริมความรู้เชิงทฤษฎีให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น ความรู้ที่ได้รับจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์จริงถ้าสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของสถาบันการศึกษาต้องหันกลับมาปฏิรูปการศึกษา ทบทวนบทบาท เน้นแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคสมัยแห่งสังคมข่าวสารในโลกไร้พรมแดนเพื่อเป้าหมายในการสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่สหัสวรรษได้อย่างมั่นคง

สถาบันการศึกษาจึงทำหน้าที่เป็นสถาบันสร้างสรรค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม Molen (1996) กล่าวว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสถานที่ที่สร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความสัมพันธ์ของ 3 ส่วน ได้แก่ การถ่ายทอดของอาจารย์ผู้สอนและหนังสือเอกสารประกอบการเรียน การประยุกต์ใช้ความรู้ตามหลักทฤษฎีที่จะสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และการสร้างสรรค์ เช่น งานวิจัย เป็นต้น ซึ่งแต่ละส่วนต่างมีความสัมพันธ์กัน และก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในการทำงานหลังจบการศึกษา ซึ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นมากเท่าใดขึ้นอยู่กับปฏิบัติหน้าที่ของครู ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษา

ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และในหมวด 4 มาตรา 22 กล่าวถึงการกำหนดแนวการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ในมาตรา 23 การศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และสังคม รวมทั้งประวัติศาสตร์และการปกครอง
2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม การกีฬา และภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ในมาตรา 24 สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ หรือฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดความใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างสาระความรู้ต่างๆ อย่างเป็นส่วนหนึ่งส่วนสองกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่งามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และในมาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ดังจะเห็นได้ว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระที่สำคัญที่เปลี่ยน คือ การเน้นความสำคัญให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยถือว่าการศึกษาดำเนินไปจากตัวผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำหรือผู้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เน้นความสำคัญของการปฏิบัติ ทดลองเสริมทักษะและประสบการณ์ เป็นการฝึกวิธีคิดที่ทำให้เกิดปัญญานำสู่

ความรู้ที่ เชื่อมโยงลึกซึ้งเป็นบูรณาการ และสร้างความรู้และหลอมรวมความรู้แบบองค์รวมไม่จำกัด อยู่ในวิชาด้วยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวและมีความสุขกับการเรียนรู้ ซึ่ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ในการปรับฐาน ความคิดหรือกระบวนทัศน์ให้คน ชุมชน และสังคมเป็นแกนหลักของการพัฒนาแล้วปรับอุดมศึกษา ให้มีการพัฒนาเป็นหลักเพื่อสนองต่อความต้องการดังกล่าว ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข สร้างองค์ความรู้ให้เป็นที่พึ่งพาได้ รวมทั้ง สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน ดังนั้นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาอุดมศึกษา คือ การทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนและชุมชนเป็นศูนย์กลางมีคุณภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาอุดมศึกษากับกรอบ ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) คือ มุ่งให้เกิด สังคมไทยที่พึ่งประสงค์ เข้มแข็งและมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ มีคนเก่งและคนดี มีวินัย มีคุณธรรม มีการเมืองการปกครองที่โปร่งใสยุติธรรม สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีคนที่มี คิดเป็น ทำเป็น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ต้องการมุ่งในการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สูงขึ้น อันเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและประเทศ โดยการเตรียมความพร้อมทางด้านสติ ปัญญา ทักษะและมีมือแรงงาน (สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542) เพื่อตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการแรงงานหรือบุคลากรที่มีทักษะหลายด้าน สามารถ ประยุกต์ความรู้และทักษะได้เป็นอย่างดีในสังคมโลกาภิวัตน์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกัน รู้จักแสวงหาประสบการณ์ และใช้ประโยชน์กับประสบการณ์ตรงในการพัฒนาความคิดและพัฒนา งานใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง(เสริมศรี ไชยสร สุรพล บั้วพิมพ์และสุนทรี คนเที่ยง, 2543)

สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มี คุณภาพของสังคมและในทางกลับกัน คุณภาพของบัณฑิตเองก็เป็นดัชนีความสำเร็จของ มหาวิทยาลัยด้วย ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ข้อคิดและแนวนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาไว้ คือ การสร้างความพร้อมให้กับนิสิตนักศึกษาที่จะเล่าเรียนศึกษาจนจบหลักสูตรให้เป็นบัณฑิตที่มี ความสมบูรณ์พร้อม มีคุณลักษณะที่เหมาะสม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถมีบทบาท ในการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ การเตรียมความพร้อมในการผลิต บัณฑิตให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญนี้ อย่างน้อยจะต้องดำเนินการควบคู่กันใน 2 ส่วน ด้วยกัน คือการพัฒนาวิชาชีพให้กับนิสิตนักศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านตามศาสตร์ ที่ตนเองสนใจ การวางเป้าหมายจะยึดเป็นสัมมาอาชีพในอนาคตและการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้มี

บุคลิกภาพ มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี สามารถแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ หนทางของการแก้ปัญหา มีโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง มีจิตใจที่ดีงาม สามารถปรับตนเองให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและสังคมได้ (สุธรรม แสงประทุม, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับที่ วราภรณ์ บวรศิริ (2541) กล่าวว่า การผลิตบัณฑิตหรือการสอนนี้เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บัณฑิต นักศึกษา ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีค่านิยมที่ถูกต้อง คิดเป็น ทำเป็น มีวิจรรย์ญาณ สามารถเผชิญกับข้อเท็จจริงของสังคมได้ โดยมหาวิทยาลัยจะต้องให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ด้านวิชาการที่ลึกซึ้งกว้างขวาง และทันสมัยแล้ว มหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมควบคู่กันไป นอกจากนี้บัณฑิตไม่ว่าจะมาจากมหาวิทยาลัยใดก็ตาม บัณฑิตต้องมีคุณสมบัติร่วมกัน คือการเป็นผู้มีความรู้ และการมีคุณธรรม (จรัส สุวรรณเวลา, 2540) ในขณะที่ สิปปนนท์ เกตุทัต (อ้างถึงในไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524) กล่าวว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงจะมีคือ มีความรักและนิยมในการแสวงหาความรู้ มีความเป็นปราชญ์ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ

คุณลักษณะนิสิตนักศึกษาดังกล่าว เป็นคุณลักษณะของนักศึกษาที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย ซึ่งในภาคธุรกิจเอกชนนั้นนำเสนอบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่าต้องมีคุณลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีความอดทนพร้อมจะต่อสู้กับงานและปัญหาอย่างไม่ย่อท้อ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าพูดกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ที่ตีเข้ากับผู้อื่นได้ มีความคิดริเริ่ม เป็นคนมีเหตุผล ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งพูดและเขียน มีวิธีในการนำเสนอที่ถูกต้อง (ถาวร โชติชื่น อ้างถึงในวราภรณ์ บวรศิริ, 2541)

คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับคุณภาพของบัณฑิตไทยในอุดมคติที่นายจ้างต้องการจากการประชุมระดับชาติ “บัณฑิตไทยในอุดมคติ” ครั้งที่ 2 (2541) สรุปได้ว่านอกเหนือจากคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านบุคลิกภาพด้านอารมณ์ สังคมและด้านสุขภาพร่างกายแล้ว ความรู้ความสามารถที่องค์กรธุรกิจเอกชนต้องการในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพ คือความสามารถในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ การถ่ายทอดความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการปฏิบัติงานภาคสนาม ความสามารถในการเรียนรู้งานใหม่ได้เร็ว ใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม ความสามารถในการประสานงาน การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

จากรายงานผลการสำรวจทัศนคติของผู้จ้างงาน พบว่าคุณภาพของบัณฑิตสวนทางกับความต้องการของผู้จ้าง ดังนี้ (คณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540) บัณฑิตมีคุณภาพทางวิชาการตกต่ำ ขาดความรู้พื้นฐานและความรู้พิเศษต่างๆ ที่เสริมสร้างประสิทธิภาพของการทำงาน ขาดลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เช่น วิจรรย์ญาณ การทำงานเป็นทีม ความคิดริเริ่ม

และความคิดสร้างสรรค์ ขาดความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ขาดบุคลิกภาพที่ดี ขาดความสำนึก
ในความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งรายงานวิจัยนี้สอดคล้องกับบอดุลย์ วิริยเวชกุลและปรีชา อุปโยธิน
(2541) กล่าวถึงปัจจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์กับการที่
บัณฑิตตกงานดังนี้ ประการแรก คือ การขาดทักษะในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และเกี่ยวข้อง
กับงานในการประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นในการประกอบอาชีพ และเพื่อให้รู้ว่าจะ
สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ อย่างไร ประการต่อมา สถาบันผู้ผลิตกับตลาดงานมี
ธรรมชาติที่เปลี่ยนไปกล่าวคือ ความก้าวหน้าในปัจจุบันทำให้นักศึกษาต้องมีความรู้มากกว่าในวิชา
ที่ตนเรียน บัณฑิตยุคใหม่ต้องรู้เจตคติของคนรอบข้าง รู้ปฏิสัมพันธ์ ปฏิบัติที่เกิดขึ้นในกลุ่มคน ดัง
นั้นสถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ที่
บัณฑิตมีทักษะในด้านต่าง ๆ สำหรับการประกอบอาชีพ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน
ยังขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี กล่าวคือ การศึกษาไทยนำวิชาเป็นตัวตั้ง ครูถ่ายทอดเนื้อหา ผู้เรียน
ท่องจำ ทำให้ผู้เรียนคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น สัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมไม่เป็น และที่สำคัญ
“เรียนรู้ไม่เป็น” ซึ่งสำคัญมากต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ประเวศ วะสี อ้างถึงใน สุวิชัย โศภิตวัฒน์,
2539) สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนสาขาต่างๆ ดังนี้

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี (มณฑา วิเศษจิตเลิศ, 2527) พบ
ว่าแบบของวิธีสอนที่ใช้เป็นแบบอาจารย์ผู้สอนบรรยาย สื่อการเรียนการสอนที่ใช้คือชอล์กและ
กระดานดำ อาจารย์คณิตศาสตร์เห็นว่าปัญหาด้านวิธีการสอนเป็นปัญหาในระดับมาก ส่วนนักศึกษา
เห็นว่าปัญหาระดับน้อย

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ (จารึก บุญไชย, 2529) พบว่า วิธีการเรียนการสอนควรให้
อาจารย์ผู้สอนบรรยายและเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามหรืออภิปรายแสดงความคิดเห็น การ
สำรวจชุมชนและออกฝึกปฏิบัติภาคสนามในห้องเรียน การจัดทัศนศึกษา และการเชิญวิทยากรมา
บรรยายให้นักศึกษาซักถาม สำหรับ ประวรรณ ดวงรัตน์ (2541) พบว่า สภาพการเรียนการสอน
ศิลปะภาคปฏิบัติใช้วิธีการสอนแบบสาธิต มีการวิจารณ์และติดตามผลงานการฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง
ในชั้นปีที่ 1 และ 2 และใช้วิธีการสอนแบบสัมมนาในชั้นปีที่ 3 และ 4 นักศึกษาและอาจารย์มีการ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิจารณ์ ดิชม และให้คำแนะนำปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพยังไม่
เหมาะสม สำหรับการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติยังน้อยกว่าที่ควรเป็น ขาดห้องจัดนิทรรศการ
และขาดตำราศิลปะที่มีคุณภาพในห้องสมุด

สำหรับสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ปัญหาที่พบในการเรียนการสอนที่สำคัญคือผู้เรียน
ขาดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้และผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน (กาญจนา บุญรัมย์, 2541)

ปัญหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนคือวิธีการสอนและกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดผล และเนื้อหาวิชา (ชุตินฉันทน์ เศษะไตรศักดิ์, 2541)

สภาพปัญหาการเรียนการสอนดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของผุสดี ถาวรกุล (2532) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่าด้านการเรียนการสอนโดยการจัดให้นักศึกษาศึกษาหรือดูงานนอกสถานที่ ทั้งอาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าการดำเนินการด้านนี้น้อย โดยเฉพาะนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีจำนวนผู้เรียนในแต่ละสาขาหรือชั้นปีเป็นจำนวนมาก การพาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่อาจยุ่งยากในการควบคุมดูแล เสียค่าใช้จ่ายสูง เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ทางสถาบันและอาจารย์ผู้สอนได้ดำเนินการด้านนี้น้อย

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา : การพัฒนาการเรียนรู้อันในระดับปริญญาตรี (พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์, วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) พบว่า ด้านผู้สอนในการสอนแบบบรรยาย อาจารย์ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือ ถ่ายทอดความรู้ ไม่ถ่ายทอดความคิดเป็น ทำเป็น นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่าเน้นให้ผู้เรียน รู้จักคิด วิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง เน้นทางทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ กระบวนการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และไม่เอื้อต่อการสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษา คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รวมทั้งไม่มีบรรยากาศทางการฝึกฝน ค้นคว้าวิจัยในด้านผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าบุคลิกภาพของบัณฑิตยังบกพร่องในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความอดุสาหะ ความอดทนและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาในหลายด้านดังเช่น (มนตรี จุฬาวัดนกุล, 2543) นิสิตนักศึกษาในอนาคต ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการศึกษาโดยถือผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องจัดให้มีการเรียนความรู้อะกัษะต่างๆ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง คณะผู้เชี่ยวชาญของโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการศึกษากาชนาการพัฒนาเอเชีย นำเสนอแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาใน 4 ด้าน คือ (มนตรี จุฬาวัดนกุล, 2543) การพัฒนาความสามารถในการคิด การใช้สื่อประสมในการเรียนการสอน ทักษะในการสื่อสารและการเรียนโดยประสบการณ์ นอกจากนี้ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีลักษณะยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจทั้งด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นระหว่างวิชาความรู้กับชีวิตจริง รวมทั้งการเน้นประสบการณ์ตรง กระบวนการคิด เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (เสริมศรี ไชยศรีสุรพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง, 2543) การจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์สนองความต้องการของผู้เรียน ในการเรียนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการดำรงชีวิต ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเลือกหากิจกรรมการเรียนที่มีประโยชน์ตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด

เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยอาจารย์ผู้สอนจะต้องเป็นทั้งนักวางแผน นักจิตวิทยา นักแนะแนวและนักพัฒนาการ (วิชย ดิสสระ, 2535)

ในช่วงก่อนยุคเศรษฐกิจตกต่ำ สถาบันธุรกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ตลาดแรงงานด้านนี้ขยายตัวออกไป ความต้องการของตลาดมีมากขึ้น แต่บุคลากรที่มีอยู่ในตลาดแรงงานไม่เพียงพอ ส่งผลให้ภาคสถาบันการศึกษาต้องผลิตบุคลากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวนมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน กรมการฝึกหัดครู จึงจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพอื่นเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง สถาบันราชภัฏหรือวิทยาลัยครูในสมัยนั้น จำเป็นต้องปรับบทบาทของตนเองจากสถาบันการฝึกหัดครูไปสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษา ทำหน้าที่ให้การศึกษานอกสาขาวิชา การที่สถาบันราชภัฏผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพอื่นจำเป็นต้องแข่งขันกับบัณฑิตจากสถาบันอื่น ๆ ที่ผลิตสาขาวิชาชีพด้านอื่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศาสตร์นั้น มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งรัฐและเอกชนเปิดสอนอยู่ และประสบความสำเร็จอย่างดี จึงต้องมีการพัฒนาศาสตร์ในสาขาวิชาที่สอนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมที่มีเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และจะต้องผลิตบัณฑิตเพื่อให้สามารถแข่งขันตลาดแรงงานได้ โปรแกรมหรือสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏได้รับความนิยมนอย่างสูงและสนใจมากที่สุดจากนักเรียนที่กำลังจะสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยเลือกสอบเข้าเป็นอันดับต้นๆ คือสาขาวิชาวิทยาการการจัดการ และคอมพิวเตอร์ ในขณะที่สาขาศึกษาศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้นค่อนข้างคงที่หรือเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ (อมรวิชช์ นาครทรรพ, 2543) ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชาศิลปศาสตร์เป็นสาขาที่สถานประกอบการมีความต้องการมากที่สุด (มาลี บุญยะมา, 2538)

เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงเชิงตลาดแรงงานต้องปลดพนักงานเป็นจำนวนมากเพื่อลดค่าใช้จ่ายของบริษัท จวบจนปี พ.ศ. 2541-2544 เศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น ตลาดแรงงานด้านของการสื่อสารเปิดรับพนักงานใหม่เพิ่มขึ้น แต่ต้องเป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้ทันที และมีประสิทธิภาพ มีทักษะด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น ตลาดแรงงานในปัจจุบันมีความต้องการแรงงานที่มีความรู้พื้นฐานในการทำงานที่เพียงพอ มีความรู้ทุกด้านเกี่ยวกับงานและต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้วย ดังนั้น หลักสูตรและการเรียนการสอนจึงต้องเน้นทั้งความรู้เชิงวิชาการ และความถนัดในการปฏิบัติงานควบคู่กันไป เพราะทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้องจะต้องเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริง รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นและเข้าใจสภาพความเป็นจริงของตลาดแรงงานที่แท้จริงก่อนไปทำงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับในสถาบันราชภัฏ พบว่า นโยบายการผลิตและพัฒนา นักศึกษา จะเน้นภาคทฤษฎีและการเรียนในชั้นเรียนมากกว่าการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ และ

สัมพันธ์กับการทำงานจริง ทั้งนี้ เนื่องจากการขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติ การฝึกทักษะยังไม่เพียงพอทั้งด้านของการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การศึกษานอกสถานที่ นอกจากนี้เวลาสำหรับการฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอ ทั้งๆที่หลักสูตรของสถาบันราชภัฏจะเน้น ลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2543) การเรียนการสอนจึงมักใช้วิธีการสอนแบบธรรมดาและนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ จึงขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน (มนตรี จุฬาวัดนกุล, 2541) อ้างถึงในสำนักปฏิรูปการศึกษา, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักวิจัย สภาสถาบันราชภัฏ (2539) ศึกษาการติดตาม ทัศนคติด้านการนำความรู้ไปประกอบอาชีพ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาวุฒิปริญญาตรีบัณฑิตเกือบทุก โพรแกรมนำความรู้ไปใช้ในระดัปลานกลาง

การพัฒนา นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในอนาคต สถาบันราชภัฏต้องปฏิรูป การเรียนการสอนแบบใหม่ ให้นักศึกษามีความรู้ทางวิชาการแล้วยังต้องมีทักษะด้านต่างๆ เช่น การ คิดเป็นทำเป็นและคิดวิเคราะห์ได้ รวมทั้งทักษะการทำงานเป็นทีมทั้งในบทบาทของผู้นำทีมงาน และสมาชิกของทีมงาน โดยจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ และเกิดประโยชน์แก่นักศึกษาที่จะสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ

ปัญหาที่พบด้านทักษะในการทำงานของนักศึกษา โดยเฉพาะทักษะการทำงานเป็น ทีม สาเหตุของปัญหาสามารถสรุปได้ดังนี้ (ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2542)

1. ขาดการสอนเกี่ยวกับหลักการและทักษะในการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้

นักศึกษาขาดการวางแผนหรือขาดแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของสุภาพร อัคราวัฒนา (2541) และ ศิริวรรณ โกมุติกานนท์ (2536) และเปรมวดี คฤหเดช (2540) ได้กล่าวถึงปัญหาการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา ได้แก่ การขาดการยอมรับในบทบาทและ หน้าที่ของสมาชิกในทีมงาน จึงมีความสับสนในบทบาทและขอบเขตทั้งตำแหน่งและอำนาจ หน้าที่ ไม่มีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน และไม่มีการจัดสายงานให้ชัดเจนและเหมาะสม

2. ขาดการฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ลักษณะการเรียนการสอนสำหรับนิสิต

นักศึกษาภาคทฤษฎีประกอบด้วย การบรรยาย การศึกษาค้นคว้า ทำรายงาน มีการจัดการศึกษาทั้ง ภายในและภายนอกสถาบัน ส่วนภาคปฏิบัติเป็นการจัดประสบการณ์ตามวิชาชีพการจัดนักศึกษา เป็นกลุ่มๆ เป็นเพียงการจัดในลักษณะหมุนเวียนและมอบหมายตามรายวิชาเท่านั้น ส่วนการเรียน การสอนที่เน้นการทำงานเป็นทีมอย่างจริงจังยังไม่มีการดำเนินการ นอกจากนี้การวัดผลการศึกษา ส่วนใหญ่ยังมุ่งการทำงานเป็นรายบุคคลไม่ได้มีลักษณะของการวัดผลจากการทำงานเป็นทีม

1. ขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม นิสิตนักศึกษามักได้รับการพัฒนาโดยอ้อม ในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมนิตินักศึกษาที่สถาบันจัดขึ้น ซึ่งเป็นการ

เข้าร่วมกลุ่มทำ กิจกรรมที่เป็นไปตามความสมัครใจของนิสิตนักศึกษาเท่านั้น เช่น กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านจริยธรรม ด้านกีฬา เป็นต้น(ทบวงมหาวิทยาลัย, 2539) ถ้าหากนิสิตนักศึกษาคนใดได้เข้าร่วมกิจกรรมมากก็จะได้รับการพัฒนามาก ในทางตรงข้าม หากนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อย หรือไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก็จะได้รับการพัฒนาน้อยหรือไม่ได้รับการพัฒนาเลย แอสติน (Astin, 1984) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นิสิตนักศึกษาพลาดโอกาสในการฝึกทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการทำงานเป็นทีม ขาดการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันและยังเป็นที่มาสำคัญเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาด้วย เมื่อนักศึกษาไม่ได้ฝึกฝนทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ก็จะค่อยลงไปด้วย เนื่องจากการใช้ทักษะการแก้ปัญหาเป็นการฝึกฝนทักษะของการทำงานเป็นทีม โดยใช้กระบวนการกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวรูปแบบการเรียนการสอนจากประสบการณ์จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ การได้ฝึกสังเกตและการวิเคราะห์ตลอดจนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยจะจัดกิจกรรมการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเชื่อมโยงการสอนในห้องเรียนสู่สถานการณ์ฝึกปฏิบัติจริง การสอนเชิงประสบการณ์เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมทักษะการทำงานในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะการปฏิบัติ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการทำงานเป็นทีม (Sottile, 2000; Gremler, 2000; Lawrence, 2000; Maxwell, 1997; Davies&Cohen,1995; Eisner,1993; Ewert Alan, 1991; Henry, 1997)

งานวิจัยนี้ จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ในรายวิชาต่างๆของสถาบันราชภัฏเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียนในรายวิชาที่เน้นทฤษฎีเป็นหลัก จะดีกว่าการเรียนการสอนแบบเดิม คือ การสอนแบบบรรยาย หรืออภิปราย สอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์สังเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 ของสถาบันราชภัฏ (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2544) ซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสถาบันราชภัฏโดยทั่วไป ยังจำกัดขอบเขตในห้องเรียนที่ครูเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนยึดตำราเป็นหลัก และเรียนรู้จากความรู้สากลที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นน้อย ผู้เรียนจึงไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ที่ต้องคิด วิเคราะห์ รับผิดชอบการทำงาน และแก้ปัญหา ไม่มีโอกาสเรียนรู้ พัฒนาความเข้าใจต่อปัญหาสังคมท้องถิ่น และพัฒนาการทำงานซึ่งเป็นฐานของการพัฒนาคุณธรรม และความสามารถของบุคคล ดังนั้น การเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จึงเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการกิจกรรมในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนเรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์จากแหล่งต่างๆ แล้วแสวงหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่างๆ จากการค้นคว้า การทดลองปฏิบัติ การสอบถามผู้รู้ จากการ

วิเคราะห์สิ่งที่ได้รับรู้นำมาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อน รับข้อมูลยืนยันความถูกต้องจากครู และสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ความรู้นั้นต่อไป ดังนั้นการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จึงช่วยให้การเรียนการสอนมีความหลากหลายมากขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนได้ประจักษ์และเห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการทำงาน การฝึกทักษะการทำงาน การฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกการวิเคราะห์แก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่น ฝึกทักษะการสื่อสารและความรับผิดชอบในงานที่รับมอบหมายซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ในสถาบันราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ในสาขาวิชาศิลปศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
2. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ของผู้เรียนสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ
3. ศึกษาผลจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่เสริมสร้างทักษะการทำงาน ในด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิบัติ

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดที่เกี่ยวกับ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการประสบการณ์แบบโครงการ การพัฒนานักศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา การสอนเชิงรุก และการสอนการปฏิบัติ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ จากแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (Dewey, 1993) กล่าวว่าธรรมชาติของผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ผู้เรียนควรมีสติธิในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อมได้ มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา จากผลการวิจัยของบอบบิทและคณะ (Bobbitt and Others, 2000) การจัดประสบการณ์แบบโครงการในวิชาการสื่อสารการตลาดเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม กลุ่มทดลองมีความเข้าใจในการสื่อสารการตลาด การขายและการจัดการการขายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับเชคคิทัน (Chekitan, 1990) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวัดคุณค่าของการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการจัดโครงการให้นักศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มละ 16 คน ในวิชาการสื่อสารการตลาด โดยแบ่งงานกันทำเป็นทีม ในการพัฒนาแผนงานการสื่อสารการตลาดสำหรับลูกค้า ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีความรู้เพิ่มขึ้นในด้านการดำเนินธุรกิจภายหลังจากการจัดโครงการ

การพัฒนานักศึกษา จากผลการวิจัยของแอสติน (Astin, 1984) ได้ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมากก็จะได้รับการพัฒนามาก ในทางตรงกันข้ามนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อย หรือไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก็จะได้รับการพัฒนาน้อย หรือไม่ได้รับการพัฒนาเลย นอกจากนี้จากผลงานวิจัยของสัมพัทธ์ มีคง (2539) แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดของนิสิตนักศึกษาคู ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดโดยตรงในรูปของชมรมพัฒนาการคิด หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดโดยอ้อมที่จัดเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความสามารถของตนอย่างเต็มที่และยังมีแนวทางการจัดกิจกรรม ประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม นอกจากนี้ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนิสิตนักศึกษา ครูในสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศของอุทุมพร จามรมาน, ปทีป เมธาคุณวุฒิ และสุวิมล ว่องวานิช (2540) ที่นำแบบฝึก 7 รายการ ได้แก่ 1. ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน คิด จำ จด 2. การคิดเป็นระบบ 3. การค้นหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 4. การคิดเป็นระบบ 5. สมาธิ 6. การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง 7. การใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เบื้องต้นทดลองฝึกกับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรีและนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการฝึกพบว่า นิสิตนักศึกษาทั้งสองแห่งมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับข้อมูลที่ได้ก่อนฝึก นอกจากนี้ วัชনী เชาว์ดำรงค์ (2542) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาสาคร พบว่า การทดลองรูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพกับนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ ด้านวิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) เป็นรูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน มีการควบคุมตัวเองในระดับสูง มีกิจกรรมการสอนที่กระตุ้นและจูงใจทำให้เกิดทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร เกิดทัศนคติเชิงบวกในการเรียน ผู้เรียนเข้ากลุ่มเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) ได้สังเกตการทำงานกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (Kyriacou, 1991) ผู้เรียนมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน (Participation) (<http://www.cyberschool/2000com/active.html>) ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาในลักษณะเป็นทีม (Cravener, 1997) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจตนเอง (Self Esteem)

สูงขึ้นไป (Johnson & Johnson, 1987) ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของอุษณีย์ เทพวรชัย (2542) พบว่า นักศึกษาที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับนักศึกษาที่สอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ด้านความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสรุปเหตุผล ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม แต่ไม่แตกต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังจากสอน 8 สัปดาห์ นักศึกษาที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยหลังสอนแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารเป็นทีม

ส่วนเสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ (2539) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยทางการศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษากลุ่มทดลอง มีผลการเรียนและใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษากลุ่มทดลองมีผลการเรียนเจตคติต่อการวิจัยทักษะการทำวิจัยและมีการใฝ่รู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การสอนการปฏิบัติ เป็นการสอนให้เรียนรู้จากการกระทำซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง ได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้าและลงมือกระทำจริงๆ เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้กระทำการต่างๆด้วยตนเองมากที่สุด (Dewey, 1954) การสอนการเรียนรู้จากการกระทำโดยการฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะย่อยๆ ผ่องศรี เกียรติเลิศสนภาและคณะ (2536) วิจัยเรื่อง การทดลองใช้การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาทางการพยาบาล พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาหลังการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสูงกว่าก่อนการเรียนทั้งในนิสิตกลุ่มใหญ่และในกลุ่มย่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจน นักศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ และมีการเรียนรู้โดยคิดอย่างไตร่ตรอง (Reflective) จากการปฏิบัติงานจริงและการมีประสบการณ์ร่วมกัน เช่น การวิจัยของชนพร เข้มสุดา (2542) เรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม โดยใช้พอร์ทโฟลิโอ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการปฏิบัติ การทำงานอย่างเป็นระบบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังจากสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เปรมวดี คฤหเดช (2540) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมเชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความรู้และทักษะในการทำงานเป็นทีมภายหลังการฝึกอบรมดีกว่าก่อนการฝึกอบรมซึ่งจัดขึ้นนอกเวลาเรียนรวม 7 วัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และจากการติดตามผลการการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา 3 เดือนหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม พบว่าค่าเฉลี่ยการทำงานเป็นทีม 3 เดือนหลังการอบรมดีกว่า ค่าเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

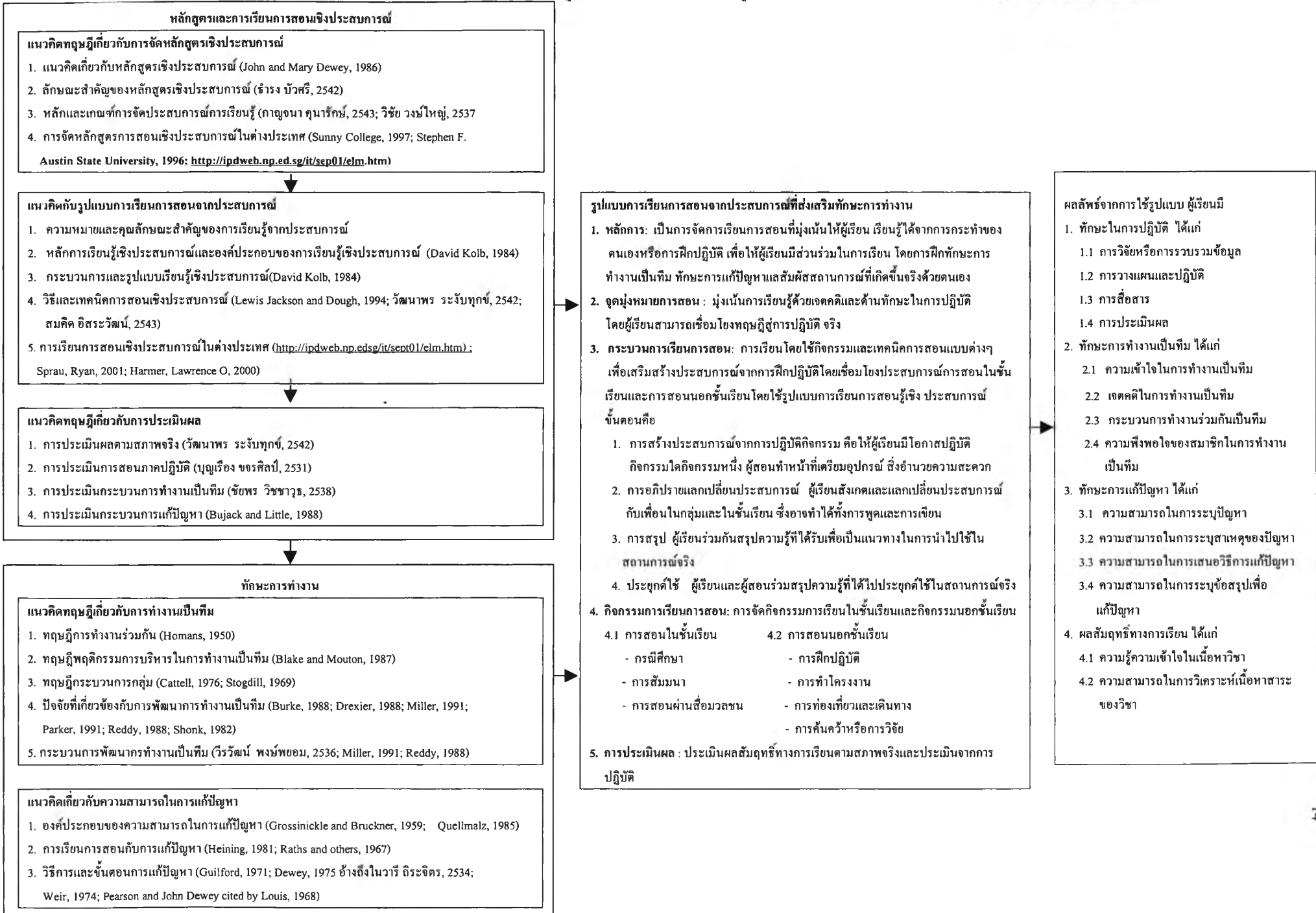
นอกจากนี้ อัจฉรา สืบสังข์ (2541) วิจัยเรื่อง ผลการกระบวนการกลุ่มต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการแพทย์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการแพทย์ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งปฏิบัติงานตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดและผลการศึกษาย่างต้น ผู้วิจัยจึงนำหลักการและงานวิจัยดังกล่าวประกอบในการตั้งสมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

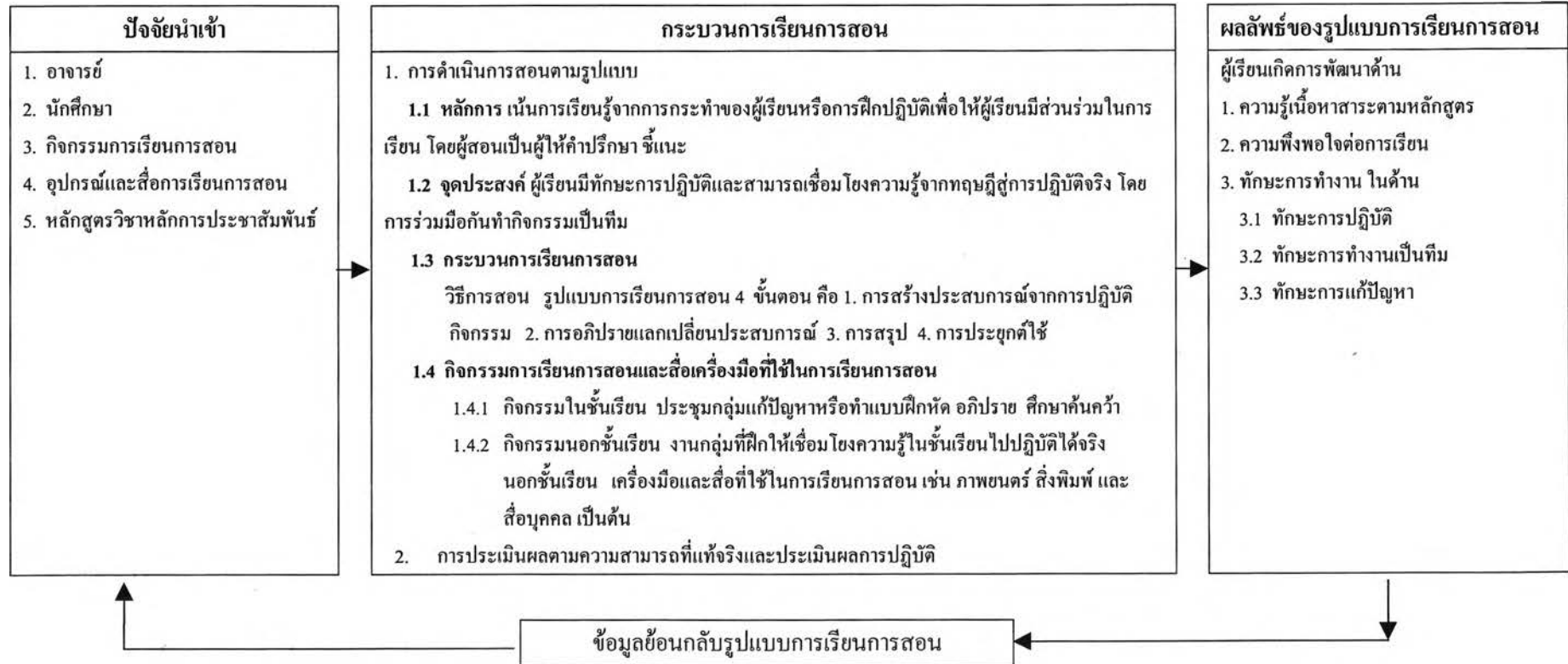
1. ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการทดลอง
4. ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง
5. หลังจากการทดลองรูปแบบการสอนเสร็จสิ้นหนึ่งเดือน กลุ่มตัวอย่างยังมีความสามารถในการทำงานสูงกว่าก่อนการทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การจัดหลักสูตรประสบการณ์ และการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนการประเมินผล ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่เสริมสร้างทักษะการทำงาน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิง
 ประสพการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ในสถาบัน
 ราชภัฏ พบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนที่จะนำมาสู่ผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนมีทักษะ
 การปฏิบัติทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหา ผู้วิจัยนำมาใช้ในกรอบแนวคิดของการ
 วิจัยสรุปได้ดังนี้

รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นอาศัยหลักการเรียนรู้เชิงประสพการณ์ว่าการเรียนรู้
 ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีได้จำกัดขอบเขตอยู่ในห้องสี่เหลี่ยมเท่านั้น ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้
 สาระและกระบวนการในการเรียนรู้จากสื่อและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสถาบัน และจะต้อง
 สามารถเชื่อมโยงการเรียนในชั้นเรียนและการเรียนนอกชั้นเรียนมาประยุกต์ปฏิบัติได้จริง การเรียน
 การสอนแบบนี้ อาศัยหลักการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ที่ดีมาจากการฝึกปฏิบัติ ลงมือกระทำจริงของ
 ผู้เรียนซึ่งปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีความเป็นการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่มซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ และสะท้อน
 ประสพการณ์ของแต่ละบุคคล โดยรูปแบบการสอนอาศัยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสพการณ์
 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. การสร้างประสพการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรมเป็นขั้นตอนการเข้าไปมีส่วนร่วม
 และรับรู้ประสพการณ์ใหม่ๆ ผู้เรียนจะได้รับประสพการณ์หรือสร้างประสพการณ์ให้มีปฏิสัมพันธ์
 กับสิ่งแวดล้อมหรือคนอื่น ๆ ผู้เรียนลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง

2. การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสพการณ์ เป็นการฝึกความสามารถในการสังเกต
 ประสพการณ์ที่ได้รับอย่างรอบคอบ ฝึกการสังเกตอย่างไตร่ตรอง โดยการจำแนกประสพการณ์
 หาแก่นของเรื่อง ค้นหาคำสำคัญ เป็นขั้นการนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสพการณ์โดยใช้การพูด
 และการเขียน

3. การสรุป เป็นการนำประสพการณ์ที่ได้รับและสังเกตได้มาสรุป เป็นแนวคิด
 หรือทฤษฎีของตนเอง โดยการสามารถเขียนในรูปของกฎ หรือหลักการ หรือข้อคำตอบ

4. การประยุกต์ใช้ เป็นการนำแนวคิดหรือทฤษฎีของตนไปใช้ในการตัดสินใจ หรือ
 การแก้ปัญหา หรือการประยุกต์แนวคิดโดยการลงมือปฏิบัติจริง จัดเป็นโครงการ กิจกรรม ผลิต
 เครื่องมือและสื่อประชาสัมพันธ์ซึ่งนำสิ่งที่ผลิตขึ้นมาใช้จริง

หลักเกณฑ์การจัดประสพการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงผู้เรียนในด้านการให้โอกาส
 ผู้เรียนได้ใช้การสืบเสาะแสวงหาการเรียนรู้การค้นพบด้วยตนเอง การสร้างบูรณาการและการถ่าย
 โยงความรู้

จุดมุ่งหมายในการจัดหลักสูตรเชิงประสพการณ์มุ่งเน้นการจัดประสพการณ์ให้กับ
 ผู้เรียน การเลือกปัญหาเพื่อศึกษาจะต้องสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้บูรณาการตนเองลักษณะสำคัญของ

หลักสูตรต้องเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน ใช้วิธีการแก้ปัญหาเป็นหลักใหญ่ในการเรียนการสอนมีความต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้น และมีลักษณะบูรณาการการจัดหลักสูตรเชิงประสบการณ์ทั้งในไทยและต่างประเทศ หลักสูตรมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกรู้จักคิดทบทวนเกี่ยวกับตนเอง เปิดกว้างเพื่อรับรู้ประสบการณ์จากบุคคลอื่น สามารถแสดงความรู้สึกกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมความเป็นอิสระเพราะเป็นตัวของตัวเองโดยสร้างโอกาสให้แต่ละบุคคลพัฒนาศักยภาพของตนให้ไกลที่สุด ตามความสามารถที่แท้จริง เน้นส่วนรวม รวมทั้งให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น อาศัยหลักการของการให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้จากการกระทำของตนเอง หรือการฝึกปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีการปฏิบัติจริง กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 4 ขั้นตอนคือ การสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสรุปและการประยุกต์ใช้ วิธีสอนและเทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์ มี 2 รูปแบบ คือ การสอนในชั้นเรียน และการสอนนอกชั้นเรียน โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการสอนในชั้นเรียนกับการสอนนอกชั้นเรียน โดยผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงการสอนในชั้นเรียนกับการสอนนอกชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันผู้อื่นโดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเน้นการบูรณาการทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหา เทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์ในชั้นเรียน เช่น การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษาในชั้นเรียน สำหรับเทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์นอกชั้นเรียน เช่น การวิจัย การฝึกปฏิบัติภาคสนาม การทำโครงการเป็นกลุ่ม เป็นต้น

ด้านการประเมินผลมีเป้าหมายหลักพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติและความสามารถในการแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นทีมจึงมีวิธีประเมินทั้งด้านกระบวนการ ด้านเนื้อหาและผลผลิต

ด้านกระบวนการมี 3 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

ด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความรู้และด้านทักษะ

ด้านผลผลิต เป็นการประเมินผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีจากการเรียนมาสู่การลงมือปฏิบัติเป็นงานที่สมบูรณ์ของผู้เรียน

การประเมินและวัดผลการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ จึงต้องมีการประเมินทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการหรือวิธีดำเนินงาน และผลงานหรือผลผลิตที่ผู้เรียนนำเสนอโดยใช้เทคนิคการประเมินทั้งการประเมินจากสภาพจริง การประเมินการสอนภาคปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการประเมินหลายรูปแบบ การสังเกต แบบทดสอบ การปฏิบัติ การสัมภาษณ์ผู้เรียนเป็นกลุ่มการ

ประเมิน โดยเพื่อนและตนเอง

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่พัฒนา
ขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิบัติ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ ดังนี้

1. สถาบันที่ใช้ในการวิจัย คือ สถาบันราชภัฏทั้ง 8 กลุ่ม ใช้การสุ่มเลือกแบบง่าย โดยการจับสลากเลือกมากลุ่มละ 1 สถาบัน เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ เฉพาะสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร ในส่วนของการศึกษาสภาพการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ในสถาบันราชภัฏ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งของไทย และต่างประเทศและการวิเคราะห์สาระวิชาทฤษฎี วิชาปฏิบัติ วิชาทฤษฎีและปฏิบัติของราชภัฏ
3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการสำรวจสภาพการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
  - 3.1 อาจารย์ประจำสังกัดสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ได้แก่อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการ ของสถาบันราชภัฏ
  - 3.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 ภาคปกติ ระดับปริญญาตรีของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการ สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกวิจัยกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 เนื่องจากผู้วิจัยจะเริ่มเก็บข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 1/2545 ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพิ่งเริ่มศึกษาในระดับอุดมศึกษา
4. ประชากรที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการของสถาบันราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา สาเหตุที่เลือกสอนสถานที่นี้เนื่องจากสถาบันมีนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและยินดีสนับสนุนให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการทดลองครั้งนี้
5. ผู้วิจัยเลือกทดลองสอนในรายวิชา 3031101 หลักการประชาสัมพันธ์ ในภาคการเรียนที่ 1/2546 สาเหตุที่เลือกวิชานี้ทดลองเพราะเป็นรายวิชาบังคับในหมวดวิชาเฉพาะด้านกลุ่มวิชาเนื้อหาซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ รู้เทคนิคและเข้าใจกระบวนการงานอาชีพตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ซึ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการฝึกทักษะการปฏิบัติงาน ประกอบกับรายวิชานี้เป็นรายวิชาใหม่ที่ต้องการการออก

แบบหลักสูตรใหม่ ให้มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงและปฏิบัติได้จริง

1. รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงาน มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

6.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์

6.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการทำงาน ได้แก่

6.2.1 ทักษะการทำงานเป็นทีม ได้แก่ ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม เจตคติในการทำงานเป็นทีม กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม และความพึงพอใจของสมาชิกในการทำงานเป็นทีม

6.2.2 ทักษะการแก้ปัญหา ได้แก่ ความสามารถในการระบุปัญหา ความสามารถในการระบุสาเหตุของปัญหา ความสามารถในการเสนอวิธีการแก้ปัญหาและความสามารถในการสรุปและวิเคราะห์ผลจากการแก้ปัญหา

6.2.3 ทักษะการปฏิบัติ ได้แก่ การค้นคว้า รวบรวมข้อมูลหรือการวิจัย การวางแผน การผลิตสื่อหรือเครื่องมือ และการประเมินผล

2. ขั้นตอนการสอนเชิงประสบการณ์ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ โคลบ (Kolb, 1984) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 3 การสรุป ขั้นตอนที่ 4 การประยุกต์ใช้

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการทำงานของงานวิจัยนี้ ทำ 2 ช่วง คือ ช่วงแรก คือ ช่วงก่อนและหลังเรียน ช่วงที่สอง คือ ช่วงเสร็จสิ้นการเรียนหนึ่งเดือน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย การสอน กระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน และการประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง

รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ หมายถึง แผนการสอน กิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงโดยการฝึกปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยง การเรียนรู้ภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติระหว่างห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีขั้นตอนการสอนจากประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง การสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติ ขั้นที่สอง การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่สาม การสรุป ขั้นที่สี่ การประยุกต์ใช้ โดยอาศัยสื่อและเครื่องมือในการเรียนการสอน และการประเมินผล

ตามความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984) หมายถึง ขั้นตอนการเรียนรู้โดย การปฏิบัติ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับรับรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์หรือสร้างประสบการณ์ให้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) คือ การฝึกความสามารถในการสังเกตประสบการณ์ที่ได้รับ ฝึกการสังเกตอย่างไตร่ตรองโดยการหาแก่นของเรื่อง ค้นหา คำสำคัญและฝึกทักษะต่าง ๆ

3. แนวคิดนามธรรม (Abstract Conceptualization) นำประสบการณ์ที่ได้รับและจากการสังเกตมาสรุปเป็นแนวคิดของตนเองโดยสามารถเขียนในรูปของหลักการหรือคำตอบ

4. การทดลองปฏิบัติ (Action Experimentation) เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง **การสอนในชั้นเรียน** หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชั้นเรียนหรือการที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนไปเพิ่มเติมความรู้นอกชั้นเรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีกับความรู้ภาคปฏิบัติ รูปแบบการสอนประสบการณ์ในชั้นเรียนประกอบด้วย การอภิปรายกลุ่ม การปฏิบัติ งานกลุ่ม กรณีศึกษาในชั้นเรียน สถานการณ์จำลอง การสัมมนา และการสอนผ่านสื่อมวลชน

การสอนนอกชั้นเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ฝึกปฏิบัติทักษะด้านต่าง ๆ และเพื่อให้สามารถเผชิญกับการทำงานจริง โดยเป็นการเรียนรู้จากบุคคลภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ โดยตรง หรือการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติจริง รูปแบบการสอนประสบการณ์นอกชั้นเรียน ประกอบด้วย การค้นคว้าหรือการวิจัย การฝึกปฏิบัติภาคสนาม การทำโครงการงาน และการท่องเที่ยวและเดินทาง

ทักษะการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการสามทักษะ ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหา

ทักษะการปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการค้นคว้าข้อมูล หรือการวิจัย การวางแผน การติดต่อสื่อสารการผลิตสื่อ และเครื่องมือ และการติดตามประเมินผล ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินทักษะในการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์ของจอห์น อี มาร์สตัน

ทักษะการทำงานเป็นทีม หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยความเข้าใจในการทำงาน กระบวนการทำงานร่วมกัน และความพึงพอใจในการทำงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง แบบแผนหรือวิธีดำเนินการเมื่ออยู่ในสภาวะที่ยุ่งยาก และต้องพยายามหาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหา โดยอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ตลอดจนประสบการณ์เดิมจากผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดย ลำดับขั้นของการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 1. ขั้นระบุปัญหา 2. ขั้นระบุสาเหตุของปัญหา 3. ขั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา 4. ขั้นสรุปและวิเคราะห์ผลการแก้ปัญหา

การจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงาน หมายถึง การใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้หลักการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติประมาณร้อยละ 60 และภาคทฤษฎีร้อยละ 40 โดยจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติ การทำงาน เป็นทีม และการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนการสอน ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ กิจกรรมจากสภาพจริงและแหล่งการเรียนรู้จริง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น การสำรวจสิ่งรอบตัว การจัดทำสื่อต่างๆเพื่อใช้จริงในสถาบัน

ขั้นที่ 2 การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอข้อมูล ความรู้ความคิดที่ได้จากการปฏิบัตินำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน มาอภิปรายซักถามในรูปของการพูดหน้าชั้นเรียน เขียนรายงาน การนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 3 การสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียบเรียง และจัดระบบความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง นำมาสร้างเป็นหลักการร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่ หลากหลาย เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าถ้าผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงควรทำอย่างไร และได้ผลจากการปฏิบัติอย่างไรบ้าง ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

หลักกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอนและกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ อันได้แก่การค้นคว้าหา ข้อมูลหรือการวิจัย การวางแผนงาน การติดต่อสื่อสาร และการติดตามประเมินผล

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ หมายถึง สาขาวิชาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความ สามารถเฉพาะด้านศิลปศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีภาคปกติ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิ ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) จำนวน 2 คณะคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งทั้งสองคณะ แบ่งออกเป็น 6 โปรแกรมวิชา ดังนี้ 1. โปรแกรมวิชาในสายดนตรีและศิลปการแสดง 2. โปรแกรม วิชาในสายนิเทศศาสตร์ 3. โปรแกรมวิชาในสายมนุษยศาสตร์ 4. โปรแกรมวิชาในสายศิลปกรรมและ ศิลปประยุกต์ 5. โปรแกรมวิชาในสายสังคมศาสตร์ 6. โปรแกรมวิชาในสายอุตสาหกรรมบริการ

สถาบันราชภัฏ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาสังกัดสภาสถาบันราชภัฏ
กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ภาคปกติในระดับปริญญาตรี 4 ปี

อาจารย์ หมายถึง ผู้ที่สอนประจำในสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ในคณะวิทยาการจั
การและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาคปกติ ในระดับปริญญาตรี 4 ปี ของสถาบันราชภัฏ

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 – 4 ของสาขาวิชาศิลปศาสตร์
ภาคปกติ ในระดับปริญญาตรี 4 ปี ของภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2545

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ คือ

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจั
การเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ ในระดับปริญญาบัณฑิตของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทางของรูปแบบการสอนนี้จะมีการพัฒนาตนเองใน
ด้านทักษะในการปฏิบัติ ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของ
นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏและพัฒนาทักษะการการเรียนรู้จากประสบการณ์
โดยบูรณาการองค์ความรู้มาประยุกต์ปฏิบัติจริงในหมวดวิชาเฉพาะของหลักสูตรสาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ
4. ได้ต้นแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ